

REPUBLIEK SURINAME

JAARREDE

VAN DE PRESIDENT VAN

DE REPUBLIEK SURINAME

HARE EXCELLENTIE JENNIFER SIMONS

HOUDENDE

EEN UITEENZETTING

VAN HET DOOR DE REGERING

TE VOEREN BELEID IN 2027

EN DE REDE BIJ DE INDIENING

VAN DE ONTWERPBEGROTINGEN VOOR

HET DIENSTJAAR 2027

UITGESPROKEN DOOR HARE EXCELLENTIE

JENNIFER SIMONS

IN DE NATIONALE ASSEMBLÉE OP

DINSDAG 30 SEPTEMBER 2026

Meneer de voorzitter, geachte leden

Vandaag, bij het uitspreken van de tweede jaarrede hebben we een jaar achter de rug waarin evaluatie van de stand van zaken binnen de overheid en overheidsinstituten in belangrijke mate aandacht en tijd heeft gevraagd. De eerste resultaten hebben een ernstige verzwakking uitgewezen van de staatsinstituten en werkarmen, over vrijwel de gehele linie. Dit is ten opzichte van de stand van zaken in 2020.

De Regering heeft daarna een aanvang gemaakt met herstel, reparatie zoals ik het heb genoemd. Op diverse gebieden en binnen verschillende overheidsbedrijven moesten misstanden worden aangepakt en er moest een aanvang worden gemaakt met het proces tot herstel van ernstige problemen, zoals binnen het onderwijs, de gezondheidszorg en het functioneren van de overheid zelf. Dit is in veel gevallen geen eenvoudige opdracht.

Organisaties raken gemakkelijk in verval door gebrek aan aandacht, menskracht en middelen, maar herstel is veelal een moeizaam proces. De Regering moest niet alleen helpen herstellen maar zorgen dat Suriname, zij het laat, een aanvang kon maken met het leggen van een basis voor de komende ontwikkelingen.

De Regering is met alle middelen, die konden worden gemobiliseerd aan de slag gegaan. Om dit proces nationaal in rust te laten verlopen, voor onze internationale relaties en investeerders een gunstig klimaat te scheppen, en Suriname economisch in rust te brengen voor verdere ontwikkelingen heeft de Regering in dit eerste jaar ook zwaar de nadruk gelegd op economische stabiliteit en politieke en maatschappelijke rust. Dit is in dit eerste jaar succesvol geweest.

De voorlopige cijfers over 2026 laten zien dat er vooruitgang is geboekt. Het primaire saldo verbeterde van **min 5 procent van het BBP in 2025 naar plus 5,2 procent in het tweede kwartaal van 2026**. De gemiddelde inflatie bedroeg tot en met juli **8,9 procent**. De internationale reserves stegen tot bijna **US\$ 2 miljard**, (historisch) de importdekking tot **8,2 maanden** en voor 2026 wordt een economische groei van ongeveer **3,9 procent** geraamd. De wisselkoers die in Suriname in hoge mate de inflatie drijft en die zowel op bestaanszekerheid van

burgers als op bedrijfsvoering grote invloed heeft, is na een periode van stijging rond het aantreden van de Regering, licht gedaald maar vooral stabiel gebleven. Het is belangrijk dit pad als Regering en samenleving verder te bewaken.

Terwijl we in Suriname er alles aan doen om de economische situatie na stabilisatie te verbeteren, zijn we als land in 2026 onderhevig geweest aan negatieve internationale invloeden, veroorzaakt door prijsverhogingen in de energiesector en inflatie, als gevolg van oorlog. Ook op deze verstoringen van ons ontwikkelingsproces moest zo worden gereageerd dat de gewenste rust bewaard bleef. In overleg met verschillende actoren zijn daar moeilijke beslissingen over genomen die constant worden geëvalueerd.

In 2027 zal het herstelproces worden voortgezet, maar zal tegelijk, volgens planning meer de nadruk worden gelegd op het scheppen van de basisvoorwaarden in verband met de veranderingen in de economie die worden verwacht vanwege de opstartende ontginning van olie en de daaruit te verwachten inkomsten.

Wat is begonnen in 2026 zal de resultaten laten zien in 2027.

Wat in 2026 is voorbereid en gepland, zal opstarten in 2027.

We weten dat ons land de achter ons liggende jaren niet heeft benut voor het klaarmaken van onze gemeenschap voor deze nieuwe fase. Het is dus zaak dat we nu allemaal eensgezind werken aan alles dat we in orde moeten hebben wanneer de nieuwe economische fase definitief aanbreekt. De Regering gaat daarin voor en betreft daarbij zoveel mogelijk organisaties en personen en politieke partijen.

Zoals eerder hier aangegeven blijft de hoofdlijn van het beleid het zorgen voor prudent financieel economisch beleid, waaronder verhogen van Staatsinkomsten en het zorgen voor de wetgeving en instituten die goed beheer en inzet van de meer inkomsten uit olie en gas moeten garanderen. Onze economie beter weerbaar te maken door diversificatie van de economische basis en de opleiding van onze burgers. Een belangrijke pijler van het beleid is de garantie dat Surinamers meeprofiten van de inkomsten uit de natuurlijke hulpbronnen van

ons land. Verbetering van de toegang tot kwalitatief goede gezondheidszorg en huisvesting zijn daarom belangrijke onderdelen van het beleid.

Eén van de uitdagingen waar we voor staan als Regering en samenleving, is het werken met zwakke instituten en lage uitvoeringscapaciteit van de overheid. Er wordt daaraan gewerkt in een proces van aanpassing van regelgeving en opstart van de aangekondigde digitalisering. Daardoor kan er beter worden vastgelegd wat is afgesproken, wie verantwoordelijk is, wanneer resultaten moeten worden bereikt en waar centraal moet worden bijgestuurd.

Meneer de Voorzitter,

Een financieel gezonde Staat is géén doel op zichzelf. Het is de basis waarop wij onderwijs, gezondheidszorg, veiligheid, infrastructuur, productie en kansen voor onze bevolking kunnen bouwen.

Onze financiële koers moet voor iedereen helder zijn: **vóór de grote olie-inkomsten komen, moet het financiële huis van de Staat op orde zijn.**

Het Ministerie van Financiën en Planning moet niet alleen de staatskas beheren, maar ook de financiële regie voeren; dit betekent inkomsten versterken, uitgaven en verplichtingen bewaken, schulden en risico's beheersen en ervoor zorgen dat publieke middelen daadwerkelijk bijdragen aan ontwikkeling.

Dat is zoals aangegeven tot zover succesvol gedaan.

Maar de uitdaging blijft groot.

De overheidsschuld bedraagt in augustus 2026, nog **100,4%** bij de BBP bij **SRD 177.8 miljard**. De wettelijke richting is dat deze schuld uiteindelijk wordt teruggebracht tot onder het obligoplafond van **60%** van het BBP.

Daarom moet de schuldquote vanaf 2027 verder op een duurzaam **dalend** pad komen. Dat wil de Regering bereiken door begrotingsdiscipline, economische

groei, vergroting van inkomsten van de Staat, verstandig schuldbeheer en het voorkomen van nieuwe ongedekte verplichtingen. Niet door noodzakelijke ontwikkeling af te remmen.

Dat betekent dat productieve investeringen in prioritaire sectoren die groei, export, werkgelegenheid en staatsinkomsten kunnen vergroten, zoveel mogelijk niet uit directe leningen maar op andere wijze zullen worden gefinancierd.

De overheid faciliteert daarbij de basisvoorwaarden en noodzakelijke publieke investeringen, maar trekt private investeringen aan voor belangrijke ontwikkelingsprojecten. Investerings van de overheid moeten zichzelf terugverdienen

Voorzitter

De Regering plant vooruit en stuurt op een financieel pad dat Suriname kan dragen. Voor 2027 richt het beleid zich daarom verder op het realiseren van meer inkomsten voor de Staat uit de sectoren die daaraan moeten bijdragen, zoals goud, hout, visserij en de reeds gerealiseerde *local content*.

Dat betekent dat inkomsten, uitgaven, verplichtingen, kasstromen en schuld beter op elkaar worden afgestemd vóórdat nieuwe financiële verplichtingen worden aangegaan.

Bij het aantreden van de Regering trof de minister van Financiën substantiële betalingsachterstanden aan. In totaal in de orde van **zeven miljard SRD**. De geleidelijke afbouw van deze betalingsachterstanden wordt voortgezet. Tegelijk wordt gewerkt aan het voorkomen van nieuwe achterstanden.

De Comptabiliteitswet van 2019 vormt daarvoor een belangrijk kader: verplichtingen moeten tijdig worden geregistreerd, financiële rapportages moeten verbeteren en verantwoordelijkheden moeten duidelijker worden. De uitvoering vraagt ook om betere systemen, betrouwbare informatie en versterking van de financiële capaciteit binnen Financiën én de vak ministeries.

Goed financieel bestuur betekent niet alleen regels maken. Het betekent kunnen laten zien wat wij hebben gepland, wat wij hebben uitgegeven en wat wij daarmee hebben bereikt.

Meneer de Voorzitter,

Een sterke Staat heeft voldoende inkomsten nodig, maar de oplossing kan niet steeds zijn om dezelfde burgers en bedrijven zwaarder te belasten. De nadruk ligt daarom op betere naleving en inning, verbreding van de belastinggrondslag en voorkomen van weglekken van middelen. Wij moeten de verliezen door achterstanden, onvoldoende controle, informele activiteiten en zwakke inning systematisch terugdringen. Het proces van verbetering is begonnen. Er zijn vanaf 2025 maatregelen getroffen om meer medewerkers met de noodzakelijke capaciteit aan te trekken voor de Belastingdienst.

Medewerkers zijn verder opgeleid en binnen de Belastingdienst en wordt specifieke kennis opgebouwd voor de olie- en gassector. Daarnaast worden de niet-belastingmiddelen, waaronder vergunningen, rechten en andere overheidsinkomsten, systematischer in beeld gebracht en geïnd.

Er zijn **zes** ontwerpwetten in 2026 aan De Nationale Assemblée aangeboden om de belasting- en inningsautoriteit op te zetten. In 2027 wordt deze modernisering voortgezet met betere data, digitalisering, gerichte controles en sterkere invordering. Ook de Douane wordt verder versterkt. Smokkel en illegale handel kosten de Staat inkomsten en benadelen ondernemers, die zich wel aan de regels houden. De operationele slagkracht van de Douane is vergroot, doordat er recent een nieuwe lading medewerkers is opgenomen binnen de dienst. Ook is in samenwerking met de Nederlandse douane de lokale opsporingsunit versterkt met een speciale hondenunit om grenscontroles scherper te maken. Verdere professionalisering en digitalisering bij de Douane zal de efficiëntie en daardoor het proces van inning duurzaam versterken.

Voorzitter,

Op 6 november 2025 zijn twee internationale obligaties uitgegeven voor gezamenlijk **US\$ 1,575 miljard**, met looptijden van vijf en tien jaar. In februari 2026 is er een heropening van de 10-jarige obligatie geweest ter waarde van **US\$265 miljoen**. De middelen uit deze *liability* management operations zijn in hoofdzaak ingezet voor herfinanciering en het beheersbaarder maken van bestaande schulden. Zo is de bestaande obligatie met vervaldatum 2033 teruggekocht en afgelost, is de volledige afkoop van de olie gerelateerde *Value Recovery Instrument* afgewikkeld en zijn bepaalde commerciële en bilaterale schulden vervroegd afgelost waaronder ook de *Paris Club* crediteuren. Daarnaast zijn middelen gereserveerd voor de rentebetalingen op de nieuwe obligaties 2030 en 2035 voor de periode 2026 tot en met mei 2028. Uit de heropening van de 10-jarige obligatie is er ongeveer **US\$ 185 miljoen** toegewezen aan dringende projecten waaronder agroprojecten, herstel van gezondheidszorgvoorzieningen en onderwijsfaciliteiten. Het ging bij het uitgeven van deze obligaties voornamelijk om het herschikken van bestaande verplichtingen en het verminderen van de zware schuldenlast op korte termijn.

Dit benadrukt waarom iedere financieringsbeslissing moet passen binnen een bredere schuldstrategie.

Het Bureau voor de Staatsschuld werkt daarom samen met het Ministerie van Financiën en Planning en de Centrale Bank van Suriname ook aan de ontwikkeling van een lokale kapitaalmarkt, met technische ondersteuning van IMF/CARTAC.

De lijn blijft: schuld beheersbaar maken, risico's spreiden en diversifiëren van financieringsmodaliteiten en die koppelen aan een verantwoord meerjarig ontwikkelingskader.

Meneer de Voorzitter,

Financiële stabiliteit moet ook de koopkracht beschermen. De burger beoordeelt economisch herstel niet alleen aan macro-economische cijfers. Mensen voelen

het vooral in hun inkomen en in wat zij daarmee kunnen kopen. Daarom is per september 2026 een loonaanpassing van **15 procent** toegekend aan ambtenaren, leerkrachten en overige landsdienaren, nadat in maart 2026 reeds een belastingvrije toelage was toegekend naast verhoging van de kinderbijslag, AOV en andere sociale voorzieningen.

Op basis van de CEBUMA-rapportage bevonden zich ultimo juli 2026 precies **2.153** ambtenaren onder het bruto minimummaandloon. Met de loonaanpassing komen deze medewerkers boven die grens uit. Aan de zorginstellingen is aangegeven dat zij de aanpassingen van hun personeelskosten mogen verwerken in hun tarieven. Daarmee ontstaat er voor de verpleegkundigen een verbetering van hun arbeidsvoorzieningen.

Met de leerkrachten wordt er gesproken over verdere verbetering van hun positie, terwijl er met de ambtenaren ook afspraken bestaan over verdere onderhandeling. Verbetering van inkomen brengt alleen verbetering van leefomstandigheden, als wij, Regering en volk, instaat zijn, de macro-economische situatie gezond en de wisselkoers stabiel te houden.

Voorzitter,

Financiële discipline betekent niet dat wij kwetsbare burgers aan hun lot overlaten. Voor wat meer detail: In de eerste zeven maanden van 2026 is volgens de beschikbare betaalgegevens ongeveer **SRD 4,15 miljard** besteed aan sociale voorzieningen.

De AOV is verhoogd van **SRD 2.250 naar SRD 3.250 per maand**. De financiële bijstand aan mensen met een beperking steeg van **SRD 2.500 naar SRD 3.500**, de ondersteuning van sociaal zwakke huishoudens van **SRD 1.750 naar SRD 2.750** en de Algemene Kinderbijslag van **SRD 125 naar SRD 250 per kind per maand**.

Daarnaast is in 2026 begonnen met het inlopen van circa **SRD 257 miljoen** aan achterstallige sociale aanspraken uit voorgaande jaren, want sociale bescherming blijft een prioriteit. Maar sociale bescherming moet ook doelmatiger worden. Daarom worden bestanden van begunstigten opgeschoond en geactualiseerd en

worden betalingen verder gedigitaliseerd, onder andere via de *Moni Karta*. Zo moet ondersteuning gericht, transparanter en beter beheersbaar worden.

Wij kiezen dus niet tussen financiële discipline en sociale bescherming. Wij willen sociale bescherming financieel houdbaar en beter gericht maken. Ook vervoer moet betaalbaar én houdbaar zijn. Openbaar vervoer en schoolvervoer zijn essentieel voor toegang tot onderwijs, werk en basisvoorzieningen.

Van juli 2025 tot en met augustus 2026 is ongeveer **SRD 1,19 miljard** uitgegeven aan schoolvervoer, tariefcompensatie aan PLO en ondersteuning van het Nationaal Vervoerbedrijf.

Hiervan ging ongeveer **SRD 558 miljoen** naar schoolvervoer, **SRD 320 miljoen naar PLO** en **SRD 315 miljoen naar het NVB**.

Maar ondersteuning moet gepaard gaan met betere controle op geleverde diensten, transparantere subsidieverstrekking en een financieel beter beheersbare vervoerssector. De overheid moet niet alleen tekorten financieren. Publieke middelen moeten aantoonbaar bijdragen aan betrouwbare dienstverlening.

Hetzelfde geldt voor onze staatsbedrijven Deze vormen een belangrijk onderdeel van de economie Er zijn strategische staatsbedrijven en staatsbedrijven, die voor de overheid inkomsten moeten genereren.

Het is duidelijk dat niet alle staatsbedrijven voldoen aan het doel waarvoor ze zijn opgericht. De Regering is daarom begonnen aan evaluatie. We bouwen daarbij voort op een reeds uitgebracht rapport van de vorige Regering. Waar nodig wordt het rapport aangepast en waar dit in overeenstemming is met de huidige beleidsrichting, zullen de aanbevelingen worden uitgevoerd.

Hierbij moet worden aangetekend dat er regelgeving zal worden gemaakt voor privatisering en andere veranderingen in staatsbedrijven.

Meneer de Voorzitter,

Publieke middelen moeten publieke waarde opleveren. De grootste financiële kans én verantwoordelijkheid van onze generatie ligt nog voor ons. De olieperiode begint vóór de olie-inkomsten. 2027 is het voorbereidingsjaar.

Meneer de voorzitter, via u aan de leden.

De wet Spaar- en Stabilisatiefonds, Staatsblad no. 59 is in het jaar 2017 afgekondigd met het doel om Suriname te beschermen tegen de risico's van korte termijn denken. Deze al bestaande wet uit 2017 is in 2024 opengebroken om de zogenaamde *Value Recovery Instrument* (VRI) te accommoderen. Deze Regering heeft het VRI-vehikel afgewikkeld en uit de toekomstige olie-inkomstenstructuur gehaald. Dit vereist dat de wetgeving rond het fonds weer wordt aangepast.

Het Spaar- en Stabilisatie Fonds moet vóór de eerste storting volledig operationeel kunnen zijn. De wet verplicht het Ministerie van Financiën en Planning bovendien ervoor te zorgen dat inkomsten uit natuurlijke hulpbronnen volledig en tijdig worden ontvangen en dat de organisatie daarvoor wordt toegerust. Daarom zullen de keuzes over toekomstige olie-inkomsten niet los staan van het begrotings- en schuldbeleid.

Wij zullen steeds moeten afwegen:

- Wat gebruiken wij voor ontwikkeling;
- Wat gebruiken wij voor schuldvermindering;
- Wat reserveren wij voor sparen en stabilisatie.

Onze opdracht is ervoor te zorgen dat Suriname klaar is om de inkomsten uit de olie en gassector verantwoord te beheren.

Meneer de Voorzitter,

Ons toekomstperspectief en onze koers naar 2029.

In 2026 zijn we gestart met de reparatie en hebben we gestabiliseerd.

In 2027 versterken wij niet alleen de financiële regie, maar leggen we ook de basis voor nieuwe economische periode.

In 2028 en 2029 moeten wij één samenhangend sociaaleconomisch systeem hebben voorbereid met vergroting van de inkomsten van de staat en verbetering van de positie van de burger hebben bereikt.

Niet pas wanneer de grotere olie-inkomsten komen, zal Suriname beginnen na te denken over hoe wij die rijkdom beheren!

Meneer de Voorzitter,

Wij bouwen daarom niet alleen aan een sterkere staatskas. Wij bouwen aan iets dat nog belangrijker is:

“Een gezond Suriname dat zijn rijkdom niet slechts bezit, maar haar verstandig gebruikt om zijn mensen sterker te maken.”

Meneer de voorzitter,

De koers van de Regering. Suriname staat aan het begin van toekomst veranderende ontwikkelingen, die de richting van ons land zullen bepalen. Het is aan ons als pijlers van de *Trias Politicas*, de uitvoerende, de wetgevende en de rechtsprekende macht, hoe wij in deze voorbereidende jaren met onze verantwoordelijkheid omgaan.

Ik heb uw geacht college bij een ander optreden voorgehouden dat alle partijen die hier in DNA zijn, deel zijn van onze huidige situatie. Nu, nu is het moment dat wij allemaal het met elkaar eens moeten worden dat zaken anders moeten

worden gedaan. Dit is geen eenvoudig proces. Het kan niet worden gedaan door 1 persoon, 1 partij of 1 Regering.

Daarom heb ik gezegd dat ik met iedereen werk, die dit begrijpt en dit proces wil ondersteunen. Ongeacht, politieke of maatschappelijke organisatie.

Voor de Regering Simons- Rusland is de verandering van het systeem geen subjectieve definiëring, maar een formele instructie aan de Regering die moet leiden tot een verbetering van processen procedures en organisatie van de overheid.

Meneer de Voorzitter,

Om doelgericht aan meerjarige ontwikkeling te werken heeft de Regering vanaf haar aantreden enkele wettelijke en leidende commissies ingesteld:

- De Sociaal Economische Raad (SER), bij de wet verplicht, die de Regering gevraagd en ongevraagd adviseert over sociaaleconomische vraagstukken is na jaren bemenst en benoemd.
- Een multidisciplinair nationaal team, Het Nationaal Ontwikkelingsplatform, dat zal werken aan de formulering van het traject — de Roadmap — voor Suriname voor de langere termijn. Dit platform bestaat uit afgevaardigden van alle politieke partijen in DNA en verschillende maatschappelijke groepen.

Hierbij staan de volgende componenten centraal:

- Draagvlak zoeken voor een gemeenschappelijke toekomstvisie voor Suriname;
- Interactie bevorderen met alle sectoren en zoveel mogelijk groepen in de samenleving.

De opdracht is om binnen één jaar, gedragen elementen aan te leveren zodat het planbureau en de Regering met de Nationale Assemblee kunnen komen tot een Regering overstijgend ontwikkelingsplan.

Meneer de Voorzitter,

Zoals in een democratisch land gebruikelijk is, kunnen burgers in alle openheid en vrijheid hun mening uiten zonder hiervoor gearresteerd te worden. Binnen een jaar, is los van enkele incidenten veel resultaat geboekt op het sociaaldemocratisch en bestuurlijk gebied, terwijl er rust is behouden op economisch vlak.

Voorzitter,

Op 30 september 2026 heb ik bij het indienen van de begroting gezegd:

“De komende drie jaren zullen niet eenvoudig zijn en het is zaak om enerzijds een fiscaal evenwicht te bewaren en tegelijk de meest noodzakelijke investeringen te doen om de niet mijnbouwsectoren versneld te ontwikkelen, zodat de economie meer weerbaar wordt en meer Surinamers goed betaalde werkgelegenheid krijgen of zelf kunnen gaan ondernemen”.

Te verwachten wetten in 2027:

De Regering gaat in het komend dienstjaar verder met de reparatie fase en zal meer de nadruk leggen op het scheppen van voorwaarden voor verdere ontwikkeling. Hiervoor zijn onder andere nodig: evaluatie van bestaande wetgeving, verbetering van de handhaving en nieuwe wetsproducten.

Het betreft 5 strategische pijlers:

1. Financiële gezondheid en transparantie:

Met de vernieuwing van onze belasting- en douanewetten, de Investeringswet en strenger toezicht op virtuele activa, versterken we de overheidsinkomsten.

Daarnaast wet- en regelgeving en handhaving om Suriname te beschermen tegen internationale blacklisting. Deze dreiging eist onze volledige aandacht omdat er in de laatste jaren geen verbetering is gerealiseerd op de punten waaraan Suriname niet voldeed. Er is nu slechts tijd tot de eerste helft van 2027 om onze verbeterpunten in te dienen.

2. Productie- en investeringen:

- De nieuwe investeringswetgeving is in ontwikkeling voor modernisering investeringsklimaat.
- Versterking van onze investeringsunit bij het Ministerie van Buitenlandse zaken.
- Verdere verbetering van *Doing business in Suriname*.
- Aanpassing van de toerisme wetgeving

3. Bescherming natuurlijk en menselijk leefmilieu:

- Handhaving van wetten die gebruik van chemicaliën van in mijnbouw en agrarische sector aan banden leggen/ reguleren;
- Controle-instituten en laboratoria versterken;
- Strenge regels tegen milieuvervuiling;
- Vernieuwde natuur- en waterbeschermingswetten en betere handhaving van bestaande wetgeving.

4. Versterking van de overheidsorganisatie en publieke dienstverlening:

- Digitaliseringswetgeving
- Raamwet Volksgezondheid
- Aanpassing wet decentralisatie
- Wet Elektronische Communicatie
- Wet Sociale voorzieningen
- Wetgeving onderwijs
- Raamwet bestuurlijke organisatie
- Wet veiligheid- en beveiliging burgerluchtvaart.

5. Eerlijk werk en sociale bescherming:

Met de ARBO-wet, de herziening van wetten, zoals ongevallenregeling en uitzendkrachten.

Voorzitter,

Suriname heeft niet alleen behoefte aan investeringen, maar vooral aan voldoende gekwalificeerde mensen. In vrijwel alle sectoren kampen wij met capaciteitsproblemen. Daarom zal de Regering bevolkingsontwikkeling sterker verbinden aan onderwijs, arbeidsmarkt, migratie en specifiek mensen van Surinaamse komaf. Wij zijn bezig gericht te bepalen welke vaardigheden en beroepsgroepen Suriname de komende jaren nodig heeft, wat wij zelf kunnen opleiden en waar aanvullende expertise noodzakelijk is.

Meneer de voorzitter, de op 16 juli 2025 aangetreden Regering werkt volgens een duidelijke beleidsrichting. Wij werken aan welzijn, gezondheidszorg, onderwijs, huisvesting, grondenrechten, decentralisatie, digitalisering en diversifiëring van de economie, door onder andere toerisme en agro-industrie te bevorderen.

Het werkgebied voor Welzijn en Arbeid zet in op herstel van het welzijnsbeleid via suïcidepreventie, verslavingszorg, de aanpak van huiselijk geweld en welzijn op de werkplek. De medio 2026 heropende telefonische crisishulplijn biedt hierin directe opvang en doorverwijzing bij sociale of emotionele nood.

Daarnaast wordt de arbeidswetgeving gemoderniseerd. De Wet Arbeidsadviescollege (AAC) en de Wet Centrum voor Innovatie en Productiviteit (CIP) zijn al goedgekeurd, terwijl de Arbeidsinspectie wordt getransformeerd en het Arbeidsbeschermingsbeleid scherper wordt gehandhaafd. Via het Fonds Voorzieningen Ouderschapsverlof (FVO) — waar inmiddels circa 700 bedrijven en 29.000 werknemers zijn geregistreerd — ontvingen sinds januari 2025 bijna 1.000 werknemers (66% vrouw) salaris tijdens hun ouderschapsverlof. In 2027 wordt de uitvoering van het FVO verder opgeschaald.

Met het oog op 2027 staat ook de evaluatie van het *Decent Work Country Programmes* op de agenda, in samenwerking met de ILO en sociale partners.

Ook de arbeidsmarkt wordt versterkt. Samen met de IDB wordt gewerkt aan de afstemming op nieuwe industrieën (*Labour Market Alignment*). In samenwerking met lokale partners zoals SPWE, SAO en SHTTC hebben sinds medio 2025 bijna 2.000 personen een training gevolgd (onder meer via het project *Wroko Foe Meki Moni* inclusief starterspakket). Binnen het initiatief *Training for Employment* voor de toerisme- en dienstensector zijn ongeveer 500 personen opgeleid, van wie 70% is doorverwezen naar werkgevers en 30% direct een baan heeft gevonden.

Als Regering willen wij beleid op de juiste wijze uitvoeren, waardoor ook de werkloosheid teruggedrongen wordt. De werkloosheidspercentages zijn als volgt geschat: voor 2023 op 7,6%, voor 2024 op 7,3%, voor 2025 op 7,8%. De verwachting is dat de schatting van 2026 ook rond de 7,8% zal zijn. Dit zijn schattingen van de Wereldbank. Het laatste cijfer van het ABS, ons eigen Algemeen Bureau voor de Statistiek dateert van 2019 en dat was 7,5% werkloosheid.

Los van de getallen in absolute zin, merkt u hier een duidelijk voorbeeld waarom onze instituten versterkt moeten worden. Later in deze jaarrede kom ik terug op de versterking van onze instituten.

De Regering heeft het uitgangspunt: “*alle kinderen moeten eten en alle kinderen moeten naar school*”, vastgehouden en daarom heeft de Regering besloten het aangetroffen broodjesprogramma aan te passen en voort te zetten daartoe worden enkele pilots uitgevoerd. Dagelijks krijgen duizenden leerlingen een maaltijd, dit kan een broodje of een warme maaltijd zijn. Voor 2027 wordt gewerkt aan een scherpere definiëring van doelgroep, want welk kind is inderdaad “behoefstig”. Er wordt verder gewerkt aan structurele monitoring, decentralisatie van het aanbod en hygiëne waarborging.

Onderwijs

Voor het schooljaar 2027-2028 zijn er nog steeds grote uitdagingen, die opgelost moeten worden. Het begint met het aantal kinderen, die voor het eerst naar school gaan, het aantal beschikbare lokalen en de fysieke staat van de scholen.

Er is een inventarisatie gemaakt van de scholen die gerepareerd moeten worden en van het schoolmeubilair dat nodig is. Er is reeds een aanvang gemaakt met de bouw van meer dan 50 nieuwe leslokalen. Een mooie meevaller is dat dat wij als donatie ongeveer 20 containers schoolmeubilair uit Europa hebben ontvangen. De opslag en distributie wordt samen met het Nationaal Leger uitgevoerd, waardoor het leger ook dichterbij de gemeenschap werkt.

Dan, het bestaande kapotte schoolmeubilair. Bijna op elke school is er op het achter terrein opslag van de metalen *frames* van tafels en stoelen, die gerepareerd zullen worden met lokale organisaties die ervaring hiermee hebben en samen met de technische scholen.

De Regering beschouwd de confrontatie met deze omstandigheden als integraal deel van de reparatiefase, want dit betekent dat er een betere afstemming moet zijn tussen de bevolkingsadministratie en de planning van het onderwijs. Ook factoren als immigratie, overgangsnormen, kwaliteit van het onderwijs zijn enkele weegfactoren.

De Regering heeft twee onderwijsconferenties gehouden, in april en in juni, waarbij eerst is gekeken naar de modellen die in het buitenland werken. Bij de tweede conferentie hebben wij geluisterd naar onze eigen probleemsituaties of belemmerende omstandigheden. Dit geldt ook voor het beloningsvraagstuk dat speelt bij onderwijsgevers op de verschillende niveaus. In het vervolgtraject zal de Regering verder werken aan de duurzame verbetering van het onderwijs en de positie van de onderwijsgevende.

Suriname is in transitie en er moet worden geïnvesteerd in die kennis en technologie die nodig zijn voor ontwikkeling, aansluitend bij onze economische

mogelijkheden en bijdragen aan het oplossen van concrete nationale vraagstukken.

Meneer de Voorzitter,

Regeren is vooruitkijken, vooruitplannen. Onze jongeren moeten worden voorbereid op beroepen, die vandaag niet bestaan en het kunnen combineren met ondernemerschap. Kennis moet ook leiden tot productie, innovatie, ondernemingen en werkgelegenheid.

Voor het onderwijsjaar 2026–2027 zullen wij onze inspanningen concentreren rond vier concrete beleidsmaatregelen:

1. Een nationale onderwijskolom;
2. Investerings in de onderwijsgevende en het behoud van het onderwijskader;
3. De positie van de Anton de Kom Universiteit van Suriname;
4. De opleiding van de onderwijsgevende.

Een nationale onderwijskolom van basisonderwijs naar voortgezet onderwijs, van beroepsonderwijs naar hoger beroepsonderwijs en van hoger beroepsonderwijs naar wetenschappelijk onderwijs moet herkenbare en haalbare routes hebben.

Meneer de Voorzitter, geen enkele leerling mag binnen ons onderwijssysteem op een doodlopende weg terechtkomen.

Wij moeten af van het denken dat uitsluitend theoretisch onderwijs tot maatschappelijk succes leidt. Suriname heeft academici nodig, maar ook technici, vakmensen, ondernemers en praktisch geschoolde professionals. Daarom zal in het dienstjaar 2027 verder worden gewerkt aan het ordenen van doorstroommogelijkheden, eindtermen, kwalificatieniveaus en de aansluiting tussen de verschillende onderwijssoorten.

Er zal nadruk worden gelegd op vaktechnische werkzaamheden, zoals kwaliteit, vak inhoud, eindtermen, toetsing en aansluiting op vervolgonderwijs en de arbeidsmarkt. Ons onderwijs mag niet achter de ontwikkeling van Suriname aanlopen, maar voorbereid zijn op de ontwikkeling die komt.

Meneer de Voorzitter,

Geen enkele hervorming slaagt zonder goed gekwalificeerde leerkrachten. Dit omvat verdere uitwerking van de loonpositie en betere secundaire voorzieningen, loopbaanperspectief en werkdrukverlaging. Om het leraarsberoep aantrekkelijk te houden, worden de leerkrachtenopleidingen gemoderniseerd.

Meneer de voorzitter, onze Anton de Kom Universiteit moet uitgroeien tot het nationaal kennis- en onderzoekscentrum voor onze eigen maatschappelijke vraagstukken. Er moet samenwerking komen met het bedrijfsleven en internationale partners, zoals buitenlandse universiteiten. Er zullen specialistische programma's ontwikkeld moeten worden in onder meer techniek, rechten en economie. De wet op de Anton De Kom Universiteit zal na evaluatie moeten worden herzien.

Meneer de Voorzitter,

Onze nationale ontwikkeling vraagt om jongeren met praktische vaardigheden, die snel aansluiten op de arbeidsmarkt. De Regering bereid daarom een landelijk aanbod op lager en middelbaar niveau voor een versterkt stelsel van korte, flexibele en praktijkgerichte beroepsopleidingen voor samen met de Stichting Arbeidsmobilisatie en Ontwikkeling (SAO). De accreditatie van de SAO is van belang voor de verdere carrière mogelijkheden van afgestudeerden.

Deze modulaire opleidingen richten zich op het principe *“leren door te doen”* en zijn onder andere bedoeld voor vroege schoolverlaters, werkzoekenden en jongeren die snel een vak willen leren, bijvoorbeeld elektrotechniek, installatietechniek, lassen, koeltechniek en autotechniek. Belangrijk is dat behaalde certificaten later kunnen worden ingezet voor vervolgstudies in het reguliere beroepsonderwijs.

Intensieve samenwerking met het bedrijfsleven is hierbij cruciaal voor stageplaatsen, begeleiding en directe arbeidsmarktaansluiting voor onze eigen jongeren als eigen technisch kader voor groeisectoren als olie, gas, bouw en industrie.

Leden van de Nationale Assemblée, Suriname moet een kansenland zijn voor de jeugd: **Jongeren hoeven het land niet meer te verlaten voor een goede toekomst.**

Kansen moeten in Suriname gecreëerd worden met moderne beroepsopleidingen, ondernemerskredieten en hoogwaardige banen in onder andere technologie, energie, landbouw en toerisme. Hierbij zal de Suriname National Training Authority (SNTA) een heel belangrijke rol moet vervullen voor de gelijkstelling van mogelijke beroepen.

Meneer de Voorzitter,

Bij het aantreden van deze Regering moest het Ministerie van Jeugdontwikkeling en Sport grondig worden hersteld. Sport had geen zelfstandige rol meer en de kern uitgangspunten waren verlaten. De integrale aanpak verbindt gezondheid, talentontwikkeling, *life skills*, ondernemerschap en participatie. Enkele voorbeelden hiervan zijn:

- Het GRO-programma – Groei Richting Ontwikkeling in Sophia's Lust, die wekelijks tussen de 100 en 150 jongeren bereikt;
- De GRO Vakantie Vrijetijdsbesteding voor meer dan 200 jongeren;
- De Vakantiewerkgelegenheid 2026 die 1.274 jongeren heeft bereikt;
- Het opleiden van ongeveer 100 jeugdbegeleiders samen met UNICEF.

Nu de basis is gelegd zal, in het dienstjaar 2027, de jeugdontwikkeling verder worden uitgevoerd en zal sportbeoefening laagdrempelig gehouden worden, zoals *Healthy Monday, Fitbreak Friday*, sportinstuiven en zwemactiviteiten.

In 2027 wordt verder gewerkt aan:

- **Wetgeving en professionalisering**, die moet zorgen voor structuur, duidelijke verantwoordelijkheden en betere samenwerking tussen overheid, sportbonden en de private sector.
- **Verbetering van de infrastructuur:** Rehabilitatie van het Sophia's Community Center en zeven kunstgrasvelden in diverse districten, evenals de

doorontwikkeling van het Willebrod Axwijk Sportcentrum (SOSIS) tot nationaal sportcentrum.

- **Inclusie en participatie:** Uitbreiding van buurtcentra, gericht aanbod voor risicjongeren en jonge moeders, en het structureel verankeren van jeugdparticipatie in ons bestuurlijk systeem.

Op het gebied van volksgezondheid is in de achter ons liggende periode gestart met diverse initiatieven, die momenteel in uitvoering zijn om het acuut deel van de gezondheidszorg te verbeteren voor eind 2027.

1. Investerings en herstel van de zorginfrastructuur:

- SRD 635 miljoen investering in het herstel van het Academisch Ziekenhuis Paramaribo (AZP) (ICU, NICU, PICU, OK, SEH, CCU) en de voorbereidingen voor de verzelfstandiging van het AZP;
- Realisatie van 2 nieuwe spoedposten;
- Herintroductie van de *One Stop Shop*, waar mensen met diabetes voorlichting krijgen, wondzorg, medisch pedicure, oogtesten enzovoorts;
- Herstel van het Bedrijf Geneesmiddelen Voorziening Suriname (BGVS) via het *Essential Medicines Programme*.

2. Aanpak *brain drain* en zorgpersoneel

3. Hervorming en actualisering van relevante wet- en regelgeving:

- Actualisering van de wetgeving, waaronder de Raamwet gezondheidszorg en de Wet Financiering individuele gezondheidszorg;
- Versterking van het Staatsziekenfonds (SZF);
- Transformatie van het Bureau Openbare Gezondheidszorg (BOG) naar het Surinaams Public Health Instituut;
- Opzet van het *Health Emergency Operations Center* (HEOC);

- Digitalisering en hervorming van de medische behandelingen in het buitenland (ARMULOF-regeling).

In het dienstjaar 2027 zal verder worden gewerkt aan de diepte-investeringen in de sector.

In de periode 2028 tot 2030 gaat de Regering verder met het ontwikkelen van het geïntegreerd en duurzaam gezondheidszorgstelsel gericht op:

1. **Omslag naar preventie**, dus de transformatie van een medisch behandelstelsel naar een duurzaam preventief zorgstelsel.
2. **De versterking van de eerstelijnszorg**, met:
 - Uitbouw van de huisarts+/ anderhalve lijnzorg als eerste aanspreekpunt (combinatie van reguliere zorg, preventieve controle en gezondheidsmonitoring);
 - Versterking van de gezondheidscentra van de Regionale Gezondheidsdienst (RGD) tot centra waar optimale geïntegreerde primaire zorg wordt geboden waarbij zij dienen als praktijk centra voor huisartsen en zorgpersoneel;
 - Waarborgen van continuïteit en toegankelijkheid van geïntegreerde zorg in het binnenland via de Stichting Medische Zending (MZ).
3. **Algemene aanpassingen in de zorgstructuur**:
 - Herpositionering van ziekenhuizen naar thematische ziekenhuizen en versterking van regionale ziekenhuizen in overleg met de Nationale Ziekenhuisraad;
 - Transformatie van het SZF tot een *Single Payer system*;
 - Centralisatie van de ambulancezorg.

Geachte college, Voorzitter

Economische diversificatie betekent niet dat wij in elke sector tegelijk hetzelfde moeten doen. Een klein land als Suriname moet gericht kiezen voor sectoren waarin we écht uitblinken en comparatieve voordelen hebben.

Onze aanpak is simpel en rust op drie stappen:

1. **Prioriteiten stellen:** We focussen op onze sterkste sectoren, landbouw, bosbouw, toerisme en cultuur.
2. **Verbinden:** We brengen ondernemers, financiering, kennis en wegen samen met het MKB en digitalisering om onze productie te vergroten.
3. **Waarde toevoegen:** We bouwen af met het puur exporteren van ruwe grondstoffen. We gaan verwerken en veredelen in eigen land.

Wat betekent dit in de praktijk?

Landbouw: Niet alleen verbouwen, maar lokaal verwerken, verpakken en exporteren.

Bosbouw: Niet alleen bomen kappen, maar lokaal meubels en hoogwaardige houtproducten maken.

Toerisme: Niet alleen bezoekers verwelkomen, maar Surinaamse ondernemers versterken zodat de inkomsten in onze buurten en districten blijven. Hier moeten wij de bosbijproducten niet vergeten die een grote bijdrage kunnen leveren in deze sector. Denk maar aan *Wellness* toerisme.

Milieu en duurzaam gebruik van natuurlijke hulpbronnen vormen daarbij de basis, zodat groei niet ten koste gaat van onze toekomst.

Alles dat hier is genoemd is deel van het veranderingstraject waarin we tijd, menskracht en middelen moeten stoppen en moeten volharden.

Voorzitter we gaan nu verder in detail:

De ernstige verontreiniging van de Saramacca rivier heeft ons als samenleving diep geraakt. Er is opdracht gegeven om de lokale gemeenschap bij te staan in

deze periode en het is van belang dat de uitvoeringsinstituten dat zo snel mogelijk doen.

Voor deze gemeenschappen is dit niet alleen een milieuprobleem. De rivier is hun bron van water en voedsel en maakt al generaties lang deel uit van hun dagelijks leven. Wanneer mensen niet meer durven vertrouwen op een belangrijke bron van hun voedselvoorziening, kan dat nog jarenlang gevolgen hebben. Het kan leiden tot ontwrichting van de voedselzekerheid, de bestaanszekerheid en uiteindelijk ook de traditionele leefwijze van hele gemeenschappen.

Dit moet voor ons een *wake-up call* zijn. Wij moeten voor eens en altijd beseffen dat het duurzaam beheer van onze natuur geen luxe is, maar een bittere noodzaak voor ons voortbestaan als Surinamers. Wat er in de Saramacca rivier is gebeurd, mag niet iets zijn waarna wij weer overgaan tot de orde van de dag. Het moet een keerpunt zijn.

Er is wetgeving echter is dit alleen niet genoeg. Wij moeten ook zorgen voor toezicht, controle en daadwerkelijke handhaving. Het is gebleken dat handhaving reeds decennialang ernstig tekort is geschoten. Het is zaak dat we nu met z'n allen eraan gaan werken dat er op verantwoorde wijze wordt omgegaan met het natuurlijk- en leefmilieu. Daartoe is de Regering bezig met het versterken van de controle-instituten die toezicht moeten houden op de goudsector. Reeds is de instructie gegeven aan het NMA en ondersteunende instituten om die goudwinningsbedrijven, waarbij is geconstateerd dat zij zich niet houden aan de regels, te sluiten.

Tegelijkertijd moeten wij anders gaan denken over ontwikkeling. Te lang hebben wij economische ontwikkeling vooral gekoppeld aan het winnen en exporteren van onze natuurlijke hulpbronnen. Wij moeten naar een economie waarin wij juist meer kunnen verdienen door onze natuur duurzaam te beheren. Sectoren als duurzaam toerisme, regeneratieve landbouw en andere natuurpositieve bedrijvigheid kunnen werkgelegenheid, ondernemerschap en inkomsten creëren, terwijl wij tegelijkertijd ons natuurlijk kapitaal behouden.

Terwijl het finaliseren van de eerste *carbon credits* transactie in 2026 gestalte krijgt, zullen we in 2027 onze eerste *debt for nature instrument* lanceren. De keuze is niet tussen natuur en ontwikkeling. De uitdaging is om onze natuur de basis te laten zijn van een nieuw en duurzaam ontwikkelingsmodel voor Suriname.

Meneer de Voorzitter,

Klimaatverandering is geen probleem van de toekomst. Het gebeurt nu.

Voor Suriname betekent dit dat wij ons moeten voorbereiden en onszelf weerbaar maken. Niemand komt ons redden. Wij zullen zelf ons land en onze mensen weerbaar moeten maken.

De risico's zijn groot. Het grootste deel van onze bevolking woont in de laaggelegen kustvlakte.

Maar Suriname staat hierin niet met lege handen. Meer dan 90% van ons land is nog bedekt met bos. Wij behoren tot de weinige koolstof negatieve landen ter wereld. Dat bos levert iedere dag opnieuw een belangrijke dienst aan de wereld. Wij moeten daarom alles doen wat binnen onze mogelijkheden ligt om de klimaat- en biodiversiteitsfinanciering die voor landen als Suriname beschikbaar is, naar Suriname te halen. De wet Natuurbeheer is in dit verband van groot belang.

Wij hebben het probleem van klimaatverandering niet veroorzaakt, maar wij hebben wel de verantwoordelijkheid om Suriname erop voor te bereiden. De wereld verandert. Wij moeten ervoor zorgen dat Suriname sterk genoeg is om die verandering op te vangen.

Meneer de Voorzitter,

Offshore olie en gas zullen ons land veranderen, maar de grote inkomsten zitten op dit moment nog niet in de staatskas. Veel landen die een *olieboom* meemaken krijgen te maken met verhoogde voedselprijzen als gevolg van toegenomen vraag en te weinig aanbod. De agro-industrie is daarom van groot belang voor voedselzekerheid, werkgelegenheid, economische groei en export.

In 2027 richt het beleid in verband hiermee zich op het verhogen en verduurzamen van de agrarische productie, om zoveel mogelijk zelfvoorzienend te worden. Daarom investeren we verder in instituten, capaciteitsversterking, infrastructuur en waterhuishouding. Daarnaast wordt ook andere productie gestimuleerd.

Ook met lokale banken lopen er diverse programma's:

- Het NOVA-fonds voor de agrarische sector;
- Het Productie Krediet Fonds (PKF) is gelanceerd met de Nationale Ontwikkelingsbank (NOB). Hier wordt tegen gunstige voorwaarden financiering geboden aan kleine en middelgrote ondernemingen in de productie- (goederen en diensten) en toerismesector;
- Het Level-up Krediet gelanceerd met NOB waar jongeren tussen 18 en 27 jaar de mogelijkheid hebben om een lening aan te vragen tot maximaal SRD 400.000 voor investeringen in onder andere productie, waarde-toevoeging en verwerkingsactiviteiten, zoals kleine productiebedrijven, creatieve ondernemingen, ICT-initiatieven en innovatieve projecten.

Alle programma's zullen in 2027 worden voortgezet en verder worden uitgerold.

Meneer de Voorzitter,

Suriname is gevormd door mensen met wortels in verschillende delen van de wereld, naast de gemeenschappen die hier van oorsprong thuis zijn. Juist die verscheidenheid aan geschiedenissen, talen, tradities, gebruiken, kennis en leefwijzen heeft ons land gemaakt tot wat het vandaag is.

Cultuur en erfgoed zijn daarom niet alleen een verbinding met het verleden. Zij helpen ons begrijpen wie wij zijn, moeten ons steeds meer leren respect te hebben voor elkaar en geven ons de mogelijkheid om van elkaar te leren. **Ons materieel en immaterieel erfgoed moet ons verbinden én verrijken.**

Dat erfgoed heeft ook economische waarde. Onze culinaire diversiteit, traditionele kennis, ambachten, muziek, kunst, *wellness* praktijken en culturele beleving bieden kansen voor ondernemerschap, de creatieve economie en toerisme.

De *Heritage Month* door de Regering geïnitieerd in 2026 heeft nadruk gelegd op eenheid en gemeenschappelijke toekomst waarvoor waardering, respect en inclusie de basis vormen. Vanaf 2027 zetten wij daarom de stap van viering naar structureel beleid. De Regering ontwikkelt een ***Heritage Policy 2027–2030***.

Gericht op steeds groter wordende eenheid en inclusie ondersteund door het beschermen, doorgeven, verbinden en ontwikkelen van onze materiele en immateriële cultuur.

Heritage Month wordt daarmee niet het beleid zelf, maar het jaarlijkse podium waarop Suriname laat zien wie wij zijn, hoe wij elkaar koesteren en wat wij met de wereld willen delen.

Eigenlijk is erfgoed tegelijk identiteit, verbinding én ontwikkelingskapitaal.

Toerisme is bij uitstek een sector die natuur, cultuur, landbouw, infrastructuur, onderwijs, ondernemerschap en gemeenschappen met elkaar verbindt. Onze ambitie is daarom niet alleen meer bezoekers ontvangen, maar vooral meer waarde in Suriname laten ontstaan en achterblijven.

De Suriname Toerisme Autoriteit die dit jaar operationeel moet zijn, wordt de structurele basis voor samenwerking tussen overheid en private sector. De Autoriteit moet zorgen voor continuïteit in beleid, kwaliteitsstandaarden, marktontwikkeling, data, promotie en investeringsbegeleiding. Het vormt het platform van waaruit publiek-private samenwerking verder wordt opgebouwd.

In 2027 richten wij ons concreet op:

- **Versterking van lokale de waardeketen**, waarbij hotels, *lodges* en touroperators meer inkopen bij Surinaamse producenten en ondernemers;

- **Investerings in bereikbaarheid, veiligheid, nutsvoorzieningen en toeristische infrastructuur**, waar mogelijk via publiek-private samenwerking;
- **Betere aansluiting van onderwijs en vakopleidingen op *hospitality*, gidswerk, gastronomie en toeristisch ondernemerschap**;
- **Verdere ontwikkeling van *community-based tourism***, zodat gemeenschappen rechtstreeks meeprofiteren.
- **Toerismewetgeving en natuurbeschermingswetgeving op elkaar afstemmen**, zodat duidelijk is waar en onder welke voorwaarden duurzaam geïnvesteerd kan worden.
- ***Tourism Satellite Account* systeem opzetten** om de werkelijke bijdrage van toerisme aan BBP, werkgelegenheid, belastinginkomsten en andere sectoren te meten.
- **En *high-value, low-impact tourism***, gericht op bezoekers die langer verblijven, meer lokaal besteden en waarde hechten aan natuur, cultuur en authenticiteit.

Met het programma Toerisme vóór Olie, het *Tourism First* programma, bereiden wij de sector bovendien voor op de economische groei rond olie en gas. De extra vraag naar accommodatie, transport, gastronomie en recreatie moet worden benut om Surinaamse bedrijven, werknemers en gemeenschappen blijvend sterker te maken.

Ook onze historische binnenstad en Waterkant worden verder ontwikkeld als samenhangend erfgoed- en toerismeproduct, waarbij behoud, beleving, ondernemerschap en economische ontwikkeling hand in hand gaan.

Onze inzet is simpel: **iedere extra bezoeker moet meer waarde opleveren voor Surinaamse ondernemers, werknemers en gemeenschappen.**

De goudsector is cruciaal voor de Surinaamse economie, werkgelegenheid en overheidsinkomsten. Terwijl de controle op multinationals via de monitoringcommissie van het ministerie van Natuurlijke Hulpbronnen gestructureerd verloopt, ligt de grote uitdaging bij de kleinschalige mijnbouw.

Een groot deel van deze keten kampt met informele handel, gebrekkige traceerbaarheid, versnipperde verantwoordelijkheden en bureaucratie. De Regering richt zich daarom op een betere regulering van concessierechten, het terugdringen van wildgroei en het aanpakken van chemicaliën gebruik. Na eerdere ordeningsinitiatieven streeft de overheid nu naar de noodzakelijke, duurzame hervorming van de gehele goudsector.

De Regering zal in het dienstjaar 2027 een duidelijke grens trekken bij criminaliteit, illegaliteit en milieuvernietiging en de bescherming van inheemse en tribale gemeenschappen en hun woon- en leefgebieden vooropstellen.

De controlemechanismen zullen zich richten op regulering van de goudexporten, het terugdringen van de informele goudstromen, de formele keten versterken en de economische bijdrage vergroten door een bij wet in te stellen **Goud Autoriteit (Gold Board)**. Het werkgebied van de Gold Board begint vanaf het goud gewonnen is tot goudexport.

Het is voor de Staat Suriname belangrijk dat de rechtmatige herkomst als de opeenvolgende overdrachten van het edelmetaal volledig controleerbaar is en illegale goudhandel en goudsmokkel worden geminimaliseerd. De deskundigen zijn op dit moment bezig de juridische, inhoudelijke en organisatorische voorbereidingen te treffen, waarna er een wetsproduct bij de Nationale Assemblee zal worden ingediend.

Meneer de Voorzitter,

De resultaten van de petroleum activiteiten van de afgelopen jaren zijn positief geweest met de constante productie vanuit de *onshore* velden te Saramacca, die een belangrijke en betrouwbare bijdrage leveren aan de Surinaamse economie.

Ook de ontwikkelingen in de *offshore* zijn in het afgelopen jaar bijzonder te noemen, beginnende met het *GranMorgu* project in Block 58, waarbij de “*First Oil*” gepland staat voor het medio 2028.

De *exploratie* en *appraisal* programma's in Block 52 zijn succesvol geweest en hebben tot een *declaration of commerciality* van de gas ontdekking geleid. Diverse exploratie plannen geven aan dat ook andere delen van het bekken, nog steeds bijzonder aantrekkelijk zijn.

Voorzitter,

Verder zijn de eerste twee dagen van de Suriname *Local Content Summit* gehouden. De verkregen informatie zal door het Nationaal Ontwikkelings Platform gebruikt worden bij haar werkzaamheden.

In het dienstjaar 2027 zal de Regering prioriteit blijven geven aan de olie en gassector om de *onshore* productie en de eindproducten langdurig te garanderen. De activiteiten naar *first oil* en *first gas* zullen alle ondersteuning krijgen als grote ontwikkelingen in de *offshore* mogelijk wordt.

Voorzitter,

Naast de genoemde beleidsgebieden wordt er voorbereid op de aankomende "olie revolutie". De Local Content Board is in november 2025 ingesteld en heeft in het afgelopen jaar het fundament gelegd voor een sector overstijgend *local content* beleid. Volgens de zienswijze van de Regering moet olie en gas daarbij de katalysator zijn en niet het einddoel. De werkzaamheden van de Board richten zich niet uitsluitend op olie, gas en mijnbouw, maar op alle sectoren van onze economie.

De Board heeft consultaties gevoerd met het Surinaamse bedrijfsleven, internationale operators, dienstverleners, sectororganisaties, kennisinstellingen en publieke instanties. Van werkgevers en werknemers wordt daarbij een gezamenlijke inzet voor kwaliteit, productiviteit en duurzame arbeidsrelaties verwacht.

Het belangrijkste product is het voorontwerp van de *Local Content Wet*, die na een nationale validatiesessie met stakeholders wordt uitgewerkt, zodat de wet in 2027 kan worden ingediend en behandeld door de Nationale Assemblée. Parallel

daaraan brengt de Board advies uit over de instelling van een *Local Content Authority* en over de harmonisatie van de *Local Content* Wet met de Investeringswet, de Aanbestedingswet en de Wet Economische Zones. Daarmee moet het juridisch en institutioneel fundament staan vóór *first oil* in 2028, zodat de offshore productie zich vertaalt in duurzame waardecreatie onshore.

Meneer de voorzitter,

Ik ga het blijven herhalen; wanneer er wordt gesproken over *local content*, dan betekent voor de Regering twee principiële punten:

1. Dat positie van de Surinaamse werker veiliggesteld moet zijn bij internationale bedrijven. Het kan niet zo zijn dat lokale deskundigen worden overgeslagen en expertise wordt ingevlogen.
2. De betrokkenheid van het Surinaams bedrijfsleven moet gegarandeerd zijn wanneer internationale investeerders in Suriname actief worden (*transfer of knowledge & technology*).

De Regering beoogt *local content* te transformeren naar *local knowledge, technology* en *capability*. Anders dan in het bauxiettijdperk moeten olie en gas niet alleen kapitaal opleveren, maar blijvende kennis en capaciteit achterlaten. Het gaat niet slechts om banen en contracten, maar om het structureel versterken van Surinaams vakmanschap en de toekomst van ons land.

Meneer de Voorzitter,

Geheel in lijn met toekomstontwikkelingen moet ook water- en drinkwatervoorziening een inhaalslag maken, want water ligt aan de basis van ontwikkeling. Schoon en veilig water is geen luxe en iedere Surinamer moet toegang hebben tot betrouwbaar, veilig en betaalbaar drinkwater.

Het strategisch waterplan stel de volgende doelen tot naar 2034 om de drinkwaterdekking te verhogen:

- In Commewijne van 35% naar 95%;
- In Brokopondo naar 90%;
- In Sipaliwini van 8% naar 50%,

Om dit te realiseren zullen innovatieve en decentrale drinkwatervoorzieningen worden ingezet en grootschalige projecten moeten worden uitgevoerd, waaronder de nieuwe waterproductiecentra in Para-West en de uitbreidingen van de drinkwatervoorziening in Wanica en Nickerie. Ook wordt er serieuze aandacht gegeven aan waterverlies dat optreedt en zal de Regering financiering zoeken voor de vervanging van grote strekkingen aan verouderde waterbuizen.

Meneer de Voorzitter

De Regering bouwt aan een betrouwbare, betaalbare en duurzame energievoorziening voor heel Suriname. Het afgelopen jaar breidden we onze duurzame opwekking uit met drie nieuwe zonne-energiecentrales, betere distributienetten en pilots voor mini Hydrosystemen. Via de Energie Autoriteit Suriname (EAS) is het fundament voor het Elektriciteitssectorplan (ESP) gelegd. De Regering heeft dit plan recentelijk goedgekeurd.

In 2027 worden deze inspanningen verder verhoogd om ons doel — *Energy for All by 2030*— te realiseren. We starten medio 2027 met de uitvoering van het BIO-SWEET-project, dat 26 gemeenschappen voorziet van elektriciteit en drinkwater, en breiden het stroomnet uit naar Oost-Suriname.

Om het fenomeen “*loadshedding*” tot het verleden te laten behoren en aan de toekomstige verhoogde vraag naar energie te voldoen, zullen er noodzakelijke investeringen in de energiesector worden gedaan. De *policy* van de Regering is om nationaal de energievoorziening te diversifiëren van zware olie naar gas en zonne-energie.

Connectiviteit

Een weg, brug, haven of luchthaven is geen doel op zichzelf. De economische waarde ontstaat wanneer infrastructuur productiegebieden verbindt met mensen, bedrijven en markten. Het is daarom belangrijk dat onze wegen en luchthavens daarop worden afgestemd en dat de Regering zal werken aan bruggen tussen Suriname en de buurlanden.

Het Ministerie van Openbare Werken en Ruimtelijke Ordening speelt een sleutelrol bij onze snelle nationale ontwikkeling. De sterke toename van bouwactiviteiten bij bedrijven, horeca en burgers verhoogt niet alleen de vraag naar materialen en arbeid, maar versterkt ook de druk op ons wegennetwerk.

Het ministerie hervormt daarom de ruimtelijke ordening en infrastructuur. De focus ligt direct op de conditie van wegen, de beheersing van wateroverlast, de maximale asdruk, een vlottere doorstroming en de aanleg van alternatieve routes.

In 2027 en in 2028 pakt de Regering de verkeersdoorstroming en -veiligheid aan in samenwerking met het verkeersveiligheidsinstituut (VVI) en de politie. Op basis van een risico-analyse worden knelpunten aangepakt door de aanleg van strategische rotondes, het instellen van eenrichtingsverkeer en het omleiden van zwaar vrachtverkeer buiten de binnenstad.

Daarnaast starten de rehabilitatie van de bruggen aan de Oost-Westverbinding, de upgrade van de wegen Zanderij-Apoera en Nickerie-Apoera, de verharding van zandwegen en de verdere ontwatering van Paramaribo-Zuid.

Het ministerie is ook bezig met het standaardiseren van de vuilophaal, ook omdat er internationale eisen worden gesteld aan de manier van ophaal en verwerking van afval, waaronder huisvuil. Er wordt onder andere verwacht dat de bestaande vuilstortplaatsen gecertificeerd worden en nieuwe verzamelplaatsen worden aangelegd.

In verband met transport voor toerisme, handel en industrie zal de Regering extra aandacht schenken aan de opheffing van de *blacklisting* door de Europese Unie. De samenwerking met CASAS, de Luchtvaartdienst, TAS en het luchthavenbeheer is aanzienlijk verbeterd en het is te verwachten dat dit daaraan zal bijdragen. De

Regering zal in het dienstjaar 2027 beginnen met de substantiële upgrade van de faciliteiten en de dienstverlening bij de JAP- internationale luchthaven op Zanderij, verbetering van de faciliteiten bij de oversteek per boot naar Guyana en Frans-Guyana en de verbetering van de dienstverlening.

Meneer de voorzitter,

De Maritieme Autoriteit Suriname heeft mede door de ontwikkelingen binnen de offshore olie- en gasindustrie in Suriname geadviseerd om de vaargeul verder te baggeren naar een diepte van 6.5 Charthdatum, in de plaats van de eerdere 5.5 Charthdatum die eerder was bereikt. De verdieping is nodig, omdat daarmee ook de groeipotentie van de economie, de transportsector, de ladingscapaciteit en de nautische toegankelijkheid tot infrastructurele faciliteiten wordt verbeterd.

Meneer de voorzitter,

Voorts zal de Regering zich verder blijven inzetten en mogelijkheden bestuderen om de vaste infrastructuur te ontlasten door het watertransport te stimuleren en zich voorbereiden op de uitbreiding en aanleg van nieuwe kades en nieuwe aanmeer- en havenfaciliteiten van publieke en private partijen op gunstige locaties dicht bij de *offshore* activiteiten.

Met de installatie van de Maritieme Beveiligingsraad heeft Suriname één nationaal platform om onze havens, scheepvaart en *offshore*-infrastructuur te beveiligen. De prioriteit is het herstel van de volledige naleving van de internationale ISPS-code. Surinaamse havens, die door tekortkomingen op een waarschuwingslijst staan, moeten daar zo snel mogelijk vanaf. Dit vereist een daadkrachtige, gezamenlijke aanpak; onze internationale betrouwbaarheid mag niet onder druk staan door versnippering of vertraging.

Bij ons aantreden troffen wij een versnipperde overheidscommunicatie en achterstanden bij de Communicatie Dienst Suriname (CDS) aan. Hier geldt weer

meneer de Voorzitter, terwijl wij repareren verandert de communicatiewereld ingrijpend. De verspreiding van desinformatie, misbruik van *freedom of speech*, nepaccounts, gemanipuleerde beelden, *deepfakes* en door *artificial intelligence* vraagt om nieuwe kennis, monitoring, snelle verificatie en een grotere digitale weerbaarheid van de overheid. De overheid moet daarbij niet alleen in staat zijn om onjuiste informatie snel te herkennen en te corrigeren, maar moet in staat zijn digitale technologie adequaat in te zetten.

GovTV kanaal 8.3 wordt ook in die ontwikkeling meegenomen en zal zich verder ontwikkelen tot een publiek platform voor informatie, educatie, cultuur, geschiedenis, burgerschap en nationale vorming. Voor de burger betekent de hervorming snelle, duidelijke en betrouwbare overheidsinformatie. Los van informatievoorziening vanuit de overheid, waardeert de Regering het werk van de vrije en onafhankelijke pers. De overheid neemt de verantwoordelijkheid om journalisten op transparante wijze toegang te geven tot relevante informatie en zelf transparant en aanspreekbaar te zijn.

Meneer de Voorzitter,

Bij goed bestuur hoort ook digitalisering. De digitalisering van de overheid wordt versneld met aanbestedingen voor onder meer *e-gates*, digitale belasting- en douaneprocessen en de digitale ID. Daarnaast wordt het papierloze systeem – gestart bij het Kabinet van de President – gefaseerd uitgerold naar Buitenlandse Zaken en overige ministeries.

Meneer de Voorzitter,

Om elke Surinamer toegang te bieden tot de digitale wereld, vergroot de Regering de landelijke connectiviteit, betaalbaarheid en digitale vaardigheden. Scholen, gezondheidscentra en bestuurskantoren in het binnenland worden rechtstreeks aangesloten. In 2027 worden de eerste zes ICT-centra geopend in Albina, Brownsweg, Bernhardsdorp, Atjoni, Powakka en Moengo. Aansluitend start de bouw van nog drie centra in Nieuw-Aurora, Pamaka en Nieuw-Jacobkondre.

Meneer de Voorzitter,

De Regering bouwt aan een moderne, transparante en data gedreven overheid onder leiding van het Ministerie van Binnenlandse Zaken. Door de verheffing van het CBB tot het Directoraat Burgerzaken is de dienstverlening dicht bij de burger gebracht. Binnen de Public Sector Reform heeft de landsdienarenregistratie het ambtenarenbestand al met 6% teruggebracht en daarmee een besparing gerealiseerd van circa SRD 300 miljoen. Dit proces wordt in 2027 voortgezet.

De prioriteiten naar een moderne overheid voor 2027 zijn:

- **Digitalisering en beheer:** Ontsluiting van de bevolkingsadministratie, digitale personeelsdossiers, vernieuwing van de pensioenadministratie en een veilig digitaal informatiebeheer.
- **Professionalisering:** Omvorming van de HBO-opleiding Bestuurskunde naar de zelfstandige *Public School of Governance* voor een sterk ambtelijk kader.

Op het gebied van de versterking van onze instituten is het belangrijk dat u weet, dat:

- Er wordt gewerkt aan een Decentralisatie Instituut, welke een belangrijke ondersteunende rol zal vervullen bij de verdere ontwikkeling en professionalisering van het lokaal bestuur. Het instituut is te vergelijken met het instituut dat destijds de districtsbesturen heeft getraind en gecertificeerd.
- Er wordt gewerkt aan het opzetten van een PSA-instituut.

Meneer de voorzitter,

De Regering versterkt de nationale identiteit en uitstraling van Suriname door de introductie van één uniforme visuele stijl voor de Staat, ondersteund door het bedrijfsleven. Het officiële Staatslogo, gebaseerd op het wettelijk vastgestelde Wapen van Suriname (uit 1936 en 1974), wordt in een groene uitvoering doorgevoerd bij de President, Vicepresident, De Nationale Assemblée, het Hof van

Justitie, de ministeries en districtskommissariaten. Dit vormt de basis voor een bredere, landelijke bewustwording.

Meneer de Voorzitter,

Volgens de jaarrede 2026 en het Regeerakkoord versnelt de Regering de aanpak van het grondenrechtenvraagstuk voor Inheemse en Tribale Volken.

De Regering bereidt de afkondiging van de Wet Bescherming Woon- en Leefgebieden uit 2017 voor, echter met aangepaste omvang van de gebieden na overleg met het Traditioneel Gezag. De Regering kiest hierbij voor dialoog op basis van het *Free, Prior and Informed Consent* (FPIC) principe om negatieve effecten van concessies te voorkomen en duurzame ontwikkeling te stimuleren.

Meneer de Voorzitter,

Het huisvestingsbeleid is gebaseerd op verschillende voorzieningen die de Regering voor de burger treft om adequate huisvesting zo bereikbaar mogelijk te maken. Het gaat hierbij om het zo goedkoop mogelijk maken van woningen door:

1. Lage rente financiering (woningbouwfonds 3% en 5%), de 7% hypotheek die nu toegankelijker is geworden, bouw- en huursubsidie van het ministerie van sociale zaken.
2. Het beschikbaar stellen van grond voor bouwbedrijven voor de bouw van woningen voor de in de wet genoemde doelgroepen
3. Het bouwrijp maken van grond en het aanleggen van nutsvoorzieningen.

Daarnaast worden burgers en bouwbedrijven begeleid om het proces zo vlot mogelijk te laten verlopen.

De Regering evalueert de grondconversies van 2020 –2025 om te voorkomen dat de gemeenschap wordt benadeeld. Dit richt zich niet op burgers, die de grond van hun eigen woning hebben geconverteerd, maar op stichtingen die in korte tijd

grote oppervlakten (hectaren) toegewezen kregen en deze snel hebben omgezet van grondhuur naar eigendom. Deze omzettingen zijn niet conform de wet.

Het ministerie van Grondzaken gaat in het dienstjaar 2027 verder met het in orde brengen van diverse lopende zaken:

- **Richelieu Commewijne:** Fase 1 (13 ha, 223 kavels) is ontbost en opgeschoond. Per 30 september 2026 krijgen 226 belanghebbenden toegang tot hun perceel; fase 2 is in voorbereiding.
- **Grondinspectie en transparantie:** Herstructurering voor beter toezicht op uitgiften, conversies en verlengingen. Meldingen van dubbele uitgiften worden systematisch onderzocht.
- **Achterstanden en decentralisatie:** Langlopende dossiers en familieverdelingen worden versneld afgehandeld. Dienstverlening is naar de districten gedecentraliseerd.
- **Domeinbeheer:** Striktere koppeling van uitgifte aan benutting om speculatie te stoppen, plus juridische bescherming van staatsdomeingronden tegen beslagen.
- **Hervorming grondrecht:** Werken aan een modern wettelijk kader met kortere termijnen en strikte handhaving van de cultuurplicht voor productieve doeleinden.
- **Digitalisering:** Koppeling en digitalisering van gronddiensten voor een transparante administratie en het voorkomen van dubbele uitgiften.
- **Aanpassing van de wet uitgifte domeingrond** met het doel de grondhuur titel te versterken en de afhandeling efficiënter te maken.

Meneer de Voorzitter,

Met de invoering van het Nieuwe Burgerlijk Wetboek op 1 mei 2025 is ons rechtssysteem ingrijpend vernieuwd. Door de te korte behandeling van de wet zijn burgers en deskundigen onvoldoende of niet op de hoogte van de grote veranderingen, die dit in hun leven teweeg zal brengen.

De nieuwe wettelijke regelingen leggen een grote druk op de burger, de rechtspraak, de advocatuur, het notariaat en de overheid. Deze wetgeving vraagt meer van onze capaciteit en maakt intensieve, gerichte juridische bijscholing dringend noodzakelijk.

Meneer de voorzitter, Op het gebied van justitie, veiligheid en defensie:

Het veiligheidsbeleid wordt versterkt door een integrale aanpak en de naamsverandering per 3 augustus 2026 naar het Ministerie van Justitie en Veiligheid. Dit benadrukt dat veiligheid de gedeelde verantwoordelijkheid is van alle korpsen en diensten. In 2027 richt de Regering de Veiligheidsacademie Suriname (VAS) op onder dit ministerie. Dit centrale kennis- en opleidingsinstituut bundelt de opleidingen van onder andere de Politie, Brandweer, Penitentiare Ambtenaren. Door trainingen bij elkaar te brengen worden middelen bespaard, versnippering voorkomen en de professionaliteit en integriteit verhoogd. Cruciaal is dat functionarissen al tijdens hun opleiding leren samenwerken. De bedoeling is dat er een efficiënte keten ontstaat die effectiever kan optreden tegen georganiseerde misdaad, cybercrime en rampen, ondersteund door internationale partnerschappen.

Meneer de voorzitter,

Op operationeel vlak voeren speciale politieteams in 2027 landelijke acties uit, terwijl gedetineerden via resocialisatie worden ingezet voor onderhoudswerkzaamheden in de binnenstad. Bij Defensie werkt de nieuwe leiding aan verjonging en versterking van het Nationaal Leger via een vaste cyclus van twee jaarlijkse EAO-opleidingslichtingen. De investeringen in Veiligheid en Defensie zijn eveneens strategisch noodzakelijk voor de opkomende olie- en gassector. Gerichte middelen voor maritieme bewaking, communicatie, cyberveiligheid en nauwe samenwerking tussen Leger, Politie, Kustwacht, DNV en Douane waarborgen de beveiliging van vitale offshore-installaties en havens. Zo

werkt de Regering aan een stabiel investeringsklimaat, de bescherming van de rechtsstaat en de veiligheid van iedere burger.

Meneer de Voorzitter,

In een wereld van toenemende geopolitieke spanningen kiest Suriname voor een principieel, onafhankelijk en op vrede gericht buitenlands beleid. Wij staan pal voor soevereine gelijkheid, territoriale integriteit en het recht op zelfbeschikking van alle volkeren.

Samen met onze regionale partners blijven we ons krachtig inzetten voor Latijns-Amerika en het Caribisch gebied als een *Zone van Vrede*, waar geschillen via dialoog en diplomatie worden opgelost. We richten ons op handelsdiversificatie, regionale productie en voedselzekerheid via partnerschappen gebaseerd op wederzijds respect en voordeel.

Meneer de voorzitter,

Suriname versterkt zijn internationale betrekkingen door strategische partnerschappen met bevriende naties, buurlanden, landen van herkomst en internationale organisaties. Onze buitenlandse politiek moet daarom ook steeds zichtbaarder bijdragen aan onze economische ontwikkeling.

Diplomatie moet deuren openen voor Surinaamse producten en diensten, investeringen aantrekken, kennis en technologie verbinden met onze bedrijven en kansen creëren voor toerisme, onderwijs en ondernemerschap.

Onze vertegenwoordiging in het buitenland moet daarom niet alleen worden beoordeeld op relaties die wij onderhouden, maar steeds meer op de economische en ontwikkelingsmogelijkheden die wij voor Suriname weten te ontsluiten

Onze diplomatie staat direct in dienst van de nationale ontwikkeling en is gericht

op samenwerkingen met diverse internationale organisaties, banken en bevriende naties.

Geachte Voorzitter, waarde DNA leden,

Suriname heeft geen gebrek aan plannen, maar aan consequente uitvoering en samenhang. In 2026 zijn er fundamentele stappen gemaakt, maar nog steeds lopen beleid en initiatieven te veel langs elkaar. Wij werken aan de transformatie van eilandjes naar één agenda.

De cultuur moet veranderen.

Meneer de Voorzitter,

De beleidskeuzes die ik vandaag heb toegelicht, moeten uiteraard passen binnen wat ons land financieel kan dragen, de zogenaamde financiële nota.

Voor 2027 worden de totale overheidsinkomsten geraamd op **SRD 70,1 miljard** en de uitgaven op **SRD 80,9 miljard**. Daarmee bedraagt het geraamde begrotingstekort **SRD 10,8 miljard**, gelijk aan **4 procent van het BBP**. Van de totale uitgaven is circa **SRD 25,4 miljard** bestemd voor operationele uitgaven en **SRD 55,6 miljard** voor de uitvoering van programma's.

Deze cijfers maken duidelijk waarom wij in 2027 keuzes moeten blijven maken. Iedere SRD die wij uitgeven moet zoveel mogelijk bijdragen aan resultaten voor de samenleving: betere zorg en onderwijs, infrastructuur, sociale bescherming, productie en werkgelegenheid. Tegelijk moeten wij het tekort beheersen en het macro evenwicht bewaken.

Meneer de Voorzitter,

Van januari tot en met juni 2027 vervult Suriname het voorzitterschap van CARICOM en ontvangen wij in februari de Regeringsleiders voor de 52ste reguliere vergadering.

Ik aanvaard deze verantwoordelijkheid met vastberadenheid. Eenheid vraagt geen identieke meningen, maar de bereidheid om samen oplossingen te vinden. Met assertieve diplomatie, respect en politieke wil dragen wij dit voorzitterschap succesvol.

Suriname zal de interne samenhang versterken en opstaan met een krachtige, onafhankelijke stem. In een complexe wereld ligt de kracht van kleine staten immers in hun samenwerking. Wij zijn vrienden van velen, maar laten ons door niemand de wet voorschrijven.

Wij kiezen voor:

- Vrede zonder passiviteit;
- Soevereiniteit zonder isolement
- Samenwerking zonder ondergeschiktheid.
- Ontwikkeling zonder verlies van waardigheid.

Dat is de stem van Suriname in de regio en de wereld.

Tot slot landgenoten van ons geliefd Suriname, meneer de voorzitter,

De economische rust is hersteld, maar de schuldenlast en de maatschappelijke verwachtingen blijven hoog. Het eerste jaar stond in het teken van stabilisatie, inkomstenversterking en financieel herstel. In dit tweede begrotingsjaar ligt de nadruk op **uitvoering**.

Ik ben geen persoon van beloftes; ik verkies resultaat boven woorden. In 2027 intensificeert de Regering haar feitelijke communicatie naar de samenleving om de strijd met desinformatie en sensatie aan te binden.

Wij bouwen aan een structurele economische transformatie. Door te stimuleren op productie, ondernemerschap en handel verminderen wij de decennialange afhankelijkheid van de grondstoffensector. Daarnaast moet het duidelijk zijn dat onze economie nog fragiel is, we moeten onze macro-economische stabiliteit bewaken en dat houdt in dat de overheidsuitgaven moeten worden gecontroleerd. Iedereen heeft belang bij een stabiele wisselkoers.

Laten we samenwerken aan stap-voor-stap verbetering van inkomsten zonder de economie te ontwrichten.

Laten wij samenbouwen aan een financieel sterk, economisch weerbaar en rechtvaardig Suriname.

Ik dank u voor dit deel en staat u mij toe om de begroting voor het dienstjaar 2027 aan u te overhandigen:

Ik dank u